

§ 29.

Vzgojevalnica se ustavi, ko otrok dovrši 20. leto, po tem času pa le v posebnega ozira vrednih primerih.

§ 30.

Ako učitelj ne zapusti vdove ali če ta nima pravice do pokojnine (§ 26.), gre vsem njegovim nepreskrbljenim otrokom, ki še niso dovršili 20. leta v primeru § 24. ravno toliko odpravnina. V primeru § 25. pa jim gre sirotinska (konkretalna) preskrbnina v skupnem znesku polovice one vdovine, ki jo je prejela njih mati ali mačeha, oziroma ki bi ji pristojala po § 25.

Ako pa bi vsota normalnih vzgojevalnin, ki bi šla materi po § 28., presežala znesek sirotinske (konkretalne) preskrbnine, je nakazati presežek kot doklado k sirotinski (konkretalni) preskrbnini po glavah. Kadar kak otrok izgubi pravico do prejemanja, odpade znesek nanj pripadajoče vzgojevalnine, dokler oni večji znesek ne izgine popolnoma ter ne ostane samo sirotinska (konkretalna) preskrbnina v popolnem znesku.

Ako sta bila oče in mati učitelja, gre otrokom konkretalna preskrbnina po tistem roditelju, ki je dobival večjo v pokojnino všteto plačo.

Sirotinska (konkretalna) preskrbnina neha šele z dnem, ko ni več nobenega nepreskrbljenega otroka pod dovršenim 20. letom.

§ 31.

Ako se učiteljeva vdova zopet omoži, dobe otroci umrlega učitelja namesto vzgojevalnin konkretalno preskrbnino. Ako si pa učiteljeva vdova za primer, da bi iz novega zakona zopet ovdovela, pridrži pravico do svoje vdovine, se razteza ta pridržek tudi na vzgojevalnine, tako da v tem primeru takoj preneha konkretalna preskrbnina.

§ 32.

Vdova in otroci v dejanski službi umrlega učitelja kakor tudi otroci take učiteljice imajo pravico, še četrta leta porabljeni naturalno stanovanje.

§ 33.

Užitki zemljišča, ki po kakem volili ali po volji šolske ali krajevne občine ali iz drugega pravnega naslova služi za priboljšek učiteljskega mesta, grede dedičem v dejanski službi umrlega učitelja samo, če je umrl med dnevom 1. junija in dnevom 31. oktobra.

Razen tega imajo dediči le pravico do povrnitve tistih stroškov, ki so se izdali za pridobivanje teh užitkov.

§ 34.

Zaostalih svojcem učiteljevim, tudi ako je umrl v pokoju, gre posmrtna četrt v trojnem znesku mesečne pristojbine, ki jo je pokojnik nazadnje prejemal kot aktivitetne užitke ali kot pokojnino.

Posmrtna četrt gre, kadar umre učitelj, vdovi ali pa, ako bi nje ne bilo, zakoniskim potomcem pokojnikovim; ako umre vdova učiteljica, gre posmrtna četrt njenim zakoniskim potomcem.

Če bi ne bilo vdove ali zakoniskih potomcev, se sme izplačati posmrtna četrt tudi drugim osebam, ki dokažejo, da so stregle umrlemu pred njegovo smrtjo ali plačale pogrebne stroške iz svojega.

§ 35.

Država je prevzela plačevanje davkov, službenih taks, pristojbin za podelitev služb in kolkovnine, ki bi se morale pobirati od službenih prejemkov učiteljskega. Tudi se ne odreja plačevanje pokojninskih prispevkov. To vse velja le toliko časa, dokler so tudi državni uradniki oproščeni teh vplačil.

VII. Splošne in izvršilne določbe.

§ 36.

Vse določbe te naredbe, v katerih se govori o učiteljih, veljajo tudi za učiteljice, če že ni iz vsebine razvidno, da se morejo nanašati samo na učitelje.

§ 37.

Ta naredba velja pričenski z dnem 1. januarja 1919.

Obenem se razveljavljajo vsi zakoni, vse naredbe in vsi razglasi in predpisi, izdani sporazumno z deželnimi odbori, ki so uravnavali službene prejemke in pravne razmere učiteljstva na ljudskih in meščanskih šolah ter na otroških vrtcih v bivših vojvodinah Štajerski, Koroški in Kranjski in v bivši pokneženi grofiji Goriški in Gradiškanski, kolikor so v protislovju z določbami te naredbe.

Naredbo izvede višji šolski svet v Ljubljani.

V Ljubljani, dne 14. febr. 1919.

Dr. Brejc s. r., predsednik.
Dr. Žerjav s. r., dr. predsednik.
Prelat Kalan s. r. Podpredsednik.
Dr. Verstovšek s. r.

TONE GASPARI:

Čiščenje.

Na vsakem polju in od vseh strani hiti duh časa s polno paro, in kar ni zagrizena v trdo odtujevalno tradicijo ravnokar ubeglega avstriizma, se pridruži tem novim smerem z veseljem srcem in delavno roko. Na teh različnih postajah čiščenja pa stoji še velikanska stara stavba, okorna, pa tako nabito polna ljudstva, da je vsak trud, vsaka beseda preslaba mahoma potegniti tudi to maso za seboj v novi čas.

Kdo izmed naših fantov in mož ni tučal v avstrijski uniformi in lomil vojaškega službenega jezika? Kdo izmed teh pa je siekel z avstrijsko uniformo tudi ukoreninjene besede in izraze, zmes raznih jezikov in narečij! To je polje, kjer se še ni zastavilo pluga, kjer ni še novih, svežih brazd, dasi je seme že pripravljeno!

Slednja vas je polna »odpuščenih«, ki ne prinašajo s seboj le vojaških odpuštic, temveč tudi večhibne izraze prejšnjega službenega jezika, ki so tako ukoreninjeni v njihovem pogovoru, da je vsaka druga beseda oblečena v smešno tuje krilo. Vsi ti izrazi prihajajo ob vsaki priliki med ljudi, tudi med mladino; še celo ponosni so na to, da so se »naučili nemško«.

V vojaških uradnih se sicer pometa, toda le po papirju!

Skoro vsi, bodisi moštvo ali častniki pa lomijo še vedno stare bedaste izraze in celo take, za katere jim je slovenski izraz blizu. Ne tajim, težko se je odvaditi temu, ker večkrat ni trenutno slovenske besede na jeziku; pomislimo pa, da se v osebnem in uradnem občevanju ni storilo dozaj niti toliko, kolikor zahteva ugled posameznikov, kaj šele čut narodnosti. Nekaj truda je treba, in pouk v vojašnicah bo povsem drugačen — saj navadno poučujejo moštvo častniki, inteligenti, ki jim je treba le nekoliko pomisliti, da ne prestopijo mej pravega izraza. Prvi pouk pa, ki je najvažnejši, naj moštvo nudi priliko, da se tudi ono v odgovorih izraza ne samo vprašanju pravilno, temveč tudi slovensko. Zakaj če tu ne posežemo takoj s krepko roko vmes — ker le tako lahko upamo, da se sčasoma odpravi ta spakodrana govorica — potem bo vsak trud za leta zaman.

Tako v vojašnicah! Pa tudi naše vasi so v tem oziru še vojašnice, oziroma voj. bolnice!

Edini zdravnik, ki bi zajezil pot tej reki starih navad, je poleg resnih izobraževalnih društev tudi učiteljstvo. Ni potreba šole in načrtov; v pogovoru samem opozorimo ljudi na hibe, v osebnem občevanju otrešimo zdravo drevo s krepkim zdravilnim izrazom gnilega sadu, ki ga je rodil prisilni jopič večletne vojne. Znabiti enkrat v mesecu pa povabimo fante in može k sestanku in jim tam predočimo vse posledice, ki jih rodi tak kvarjezik. Poudarjamo posebno, da je v nevarnosti tudi mladina, ki pije take besede kakor goba in ne izpusti, dokler je ne iztisne odločna pest.

Tako bi se odpomoglo zlu in sistematično vračalo zdravje našemu jeziku!

Nemščina.

Strmeč sem čital odredbo višjega šolskega sveta glede pouka nemščine kot neobveznega predmeta: tri ure na teden, spa: dajoče v učiteljevo obveznost. Zaman sem pričakoval v št. 6 ugovora. Danes ga sicer najdem v »Sl. N.« št. 33. Ne morem mu ugovarjati. Gledam pa še dotično odredbo od druge strani. To nepotrebno muko nam nalagajo po končanem pouku v obveznih predmetih, kakor se ponuja po kaki obilni pojedini še raznih slaščic kot nameček. Po 5. do 6. izdatnih urah se učitelj ubijaj še z »neobveznim predmetom« in to zastoj. Ali ni to naravnost tlaka? In komu naj tlačimo že dovolj utrjeni? Morda naši ljubši domovini? Kaj še! Tlačimo naj našim zakletim sovražnikom, ki so nas v Avstriji po zlodejski zasledovali in nam po največji možnosti grenili že itak trpko življenje. Tlačimo naj ljudem, ki si še upajo v Jugoslaviji rabiti prijazne priimke: »jugoslovanski hujškači«, »vindiše pakaži« itd., itd.

Naše veselje nad regulacijo pač ni smelo ostati nekaljeno. Ko bi gospodje vsaj bili pomislili, da delajo s to »nalogo« — bolj »nadlogo« — onemu učiteljstvu, ki bo primorano poučevati nemščino, veliko krivico nasproti onim, ki bodo tega bremena prosti! Kdo se naj poteguje za službo v obmejnih krajih, če ve, da bo tam moral tlačiti tri mučne, brezplačne ure na teden svojim klevetnikom na ljubo? Ali nimamo učitelji v obmejnih in neškatarskih krajih že dovolj neprijetnosti druge vrste »brezplačno«? Nekaj jih že dobite označenih v našem listu!

Dovolite mi čisto preprost primer: Moja žena si je nekoč kupila obleko za že

določeno ceno. Želela je majhen dodatek. Dobila ga je, a morala ga je — plačati. Popolnoma umljivo, kaj ne? Ako že hoče kdo nemščino kot »dodatek« k obveznim predmetom, naj ga plača. Znano mi je, da dobe delavci v tvornici za vsako čezurno delo dvojno plačo, in to je gotovo pravično, ker dotični delavec vključ utrujenosti žrtvuje še od svojega prepotrebnege počitka. Učitelj pa po končani šoli navadno ne more misliti na počitek, saj ima še mnogo opravil za šolo, o katerih javnost navadno ne ve nič. Naj se ga torej ne muči z nepotrebno tlako! Ako je pa nemščina kot »neobvezni predmet« neizogibno (?) potrebna, naj preskrbe oni, ki to žele, dotičnemu učitelju za vsako tako uro tudi dvojno plačo!

Dovolj je, da smo več kot preveč tlačili avstrijskemu nenasitnemu mololu.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Članstvo Zaveze.

Na mnogotera vprašanja prijaviemo število članov Zaveze po stanju z dne 1. t. m.: 1. Belokranjsko učiteljsko društvo — 42 (lani 38); 2. Brežiško-sevniško — 60 (lani 50); 3. Celjsko — 85 (lani 89); 4. Goriško — letos nič; zasedeno ozemlje (lani 107); 5. Gornjegrajsko — 29 (lani 25); 6. Kamniško — 37 (lani 23); 7. Kočevsko slovensko — 29 (lani 23); 8. Konjsko — 37 (lani 27); 9. Kozjansko — 30 (lani 28); 10. Kranjsko — 69 (lani 33); 11. Laško — 74 (lani 64); 12. Št. Lenardsko — 34 (lani 30); 13. Litjsko — 42 (lani ni prijavilo članov); 14. Ljubljansko — 77 (lani 44); 15. Ljutomersko — 54 (lani 38); 16. Logaško — 9; zasedeno ozemlje (lani 40); 17. Mariborsko — 85 (lani 51); 18. Novomeško — 41 (lani 27); 19. Ormoško — 40 (lani 35); 20. Krško pedagoško — 95 (lani ni prijavilo članov); 21. Postojnsko — letos nič; zasedeno ozemlje (lani 38); 22. Ptujsko — 99 (lani 45); 23. Radovljiško — 47 (lani 17); 24. Savinjsko — 33 (lani 30); 25. Slovenjebistriško — 36 (lani 22); 26. Sežansko — letos nič; zasedeno ozemlje (lani 49); 27. Slovenjegrajsko — 27 (lani 20); 28. Slovensko za Istro — letos nič; zasedeno ozemlje (lani 53); 29. Slovensko za Koroško — 33 (ustanovljeno 8. decembra 1918); 30. Šaleško — 31 (lani 28); 31. Šmarsko-rogaško — 51 (lani 52); 32. Tolminsko — letos nič; zasedeno ozemlje (lani 59); 33. Tržaško — letos nič; zasedeno ozemlje (lani 159); 34. Vipavsko — letos nič; zasedeno ozemlje (lani 30); 35. Za Ljubljansko okolico — 40 (lani 11); skupaj 1366 (lani 1385).

Kakor vidimo, so letos vsa Zavezina društva — razen celjskega in šmarsko-rogaškega — napredovala, in sicer nekatera prav izdatno. Enako bi gotovo napredovala tudi društva, ki so sedaj v zasedenem ozemlju; a če vzamemo le število lanskih članov (535), dobimo 1901 članov. To število se bo kmalu dvignilo nad 2000, ker nam poročajo posamezna društva, da se novi člani še vedno prijavljajo! — Prirastke bomo sproti objavljali, da bo vsak naš član vedno vedel, koliko nas je v Zavezi.

Le pogumno in zavedno naprej!

Vodstvo Zaveze.

Nabavni prispevki.

Vodstvo Zaveze je že storilo primerne in potrebne korake za pridobitev nabavnih prispevkov. O uspehu bomo svojedobno obvestili svoje članstvo.

Vodstvo Zaveze.

Društvo vpokojenega učiteljstva je imelo svojo odborovo sejo dne 13. t. m. ob navzočnosti vseh članov. Predsednik B. Krenner otvori sejo kakor običajno ter veli tajniku, da poroča. Tajnik prečita dospele in odposlane spise, med katerimi je tudi doposlana odobritev Narodne vlade za izpremenjena pravila na izrednem občnem zboru dne 15. oktobra p. l. — Dalje pove, da se je A. D. izplačala pogrebna podpora v znesku 132 K. — Dne 27. decembra se je odposlalo 33 sprejemnic novo pristopivšim članom. Nekemu članu se je dostavil priziv, ker je najbrže pozabil vplačati. — Odpošlje se tudi prošnja na znano hranilnico za podporo. — Blagajnik je poročal, da šteje društvo sedaj 133 pravih članov; med temi jih je 5 v okupiranem ozemlju, ki ne morejo toodobno korespondirati z društvom, niti mu vpošljati vsot. Blagajnik predlaga tudi, da se vdovi Wisiakovi izplača 188 K pogrebne podpore po pokojniku, kar se soglasno sprejme in odobri. V društvo so bili za člane sprejeti: Fr. Bajt, šolski ravnatelj v p., z Goriškega, Sim. Meglič, nadučitelj v p., na Vranskem, Ivana Škrjančeva, učiteljica v pok., iz Štajerske, in Josipa Janežičeva, vdova meštanske učiteljice v Ljubljani. — Nasvet blagajnika, da se dajo pravila tiskati v 300 izvodih, se sprejme soglasno. — Trem učiteljem deputatom se dovolj nekaj prispevka za deputatne stroške, ki naj bi pospešili tem hitrejšo sankcijo novi

uredbi učiteljskih plač. — Društveni tajnik.

Društvene vesti.

+ Ljubljansko učiteljsko društvo je imelo dne 16. februarja prav dobro obiskan občni zbor. Predsednik Dimnik otvoril zborovanje s prijaznim pozdravom na vse prisotne, izražajoč sive veselje nad mnogobrojno udeležbo, ki priča, da se učiteljstvo zaveda v polni meri svoje stanovske organizacije, ki je prišla v naši novi demokratski državi do popolne veljave. Minuli so tisti nesrečni in krivični časi, ki so nas tlačili k tlom in nam zabranjevali vsako svobodno gibanje. Predsednik pozdravlja s posebnim zadovoljstvom navzoče mlajše učiteljstvo, ki nam zbuja veselo nado, da se nam ni bati za bodočnost naših organizacij. Dalje se spominja predsednik preobrata v našem državnem stroju ter z velikim navdušenjem pozdravlja našo novo svobodno državo Jugoslavijo, kralja Petra in demokratskega regenta Aleksandra. Z ostrimi besedami kritikuje krivično vladavo bivše Avstrije, ki Slovanom ni dala nobenih pravic, pač pa nam nalagala razna bremena in dolžnosti. To krivično vladanje je imelo svojega reprezentanta tudi v bivšem deželnem šolskem svetu, ki je sporazumno s podrejenimi mu okrajnimi šolskimi nadzorniki preganjal v prvi vrsti zavedno, narodno čuteče napredno slovensko učiteljstvo ter uničeval slovensko šolstvo. V dokaz navaja predsednik krivičce, ki so se godile ljubljanskemu učiteljstvu in šolstvu. Disciplinarne preiskave so bile na dnevnem redu. Kdo je v prejšnjih časih, ko je vodil ljubljansko šolstvo Fr. Levce, slišal kaj o disciplinarnih preiskavah ljubljanskega učiteljstva?! Nadučitelj Črnogaj, vzor učitelja in vrtnarja, je bil discipliniran, ker se je zavzel za neko remuneracijo ljubljanskemu učiteljstvu. Deset učnih mest na ljubljanskih šolah je bilo oddanih proti volji in proti predlogu mestnega šolskega sveta. Propadli so izkušeni oženjeni nadučitelji — vojaki z dvajsetimi in več službenimi leti, nekateri z izpiti za meščanske šole, in dobili so službe mladi učitelji — samci, ker sta tako hotela dr. Susteršič in njegov zaupnik nadzornik. Učiteljice in učitelji z izpitom za meščanske šole so se dosledno prezirali, čeprav jih je mestni šolski svet dosledno priporočal. Začasno vodstvo na osemrazrednici v Sp. Šiški se je poverilo protizakonito najmlajšemu učitelju s šestimi službenimi leti, prezrt je pa bil najstarejši učitelj z dvajsetimi službenimi leti, ker sta tako želela dr. Susteršič in njegov zaupnik. Pa to še ni bilo dovolj. Da postane krivica še večja, je bil ta začasni voditelj imenovan na tem mestu za stalnega nadučitelja extra status — čuje in strmiče — brez razpisa! Tako se je vladalo v bivši Avstriji, zato hvalimo Boga, da je razpadla, in vrag, ki je v njej vladal, naj sedi na njenih razvalinah na vekov veke!

Predsednik priporoča mlajšemu učiteljstvu, naj se pridno pripravlja za izpit za meščanske šole, zakaj časi, ko so učiteljstvo za meščanskim izpitom prezirali, so minuli.

Iz tajnikovega poročila posnamemo, da je imelo društvo v minulemu letu 41 članov, v letošnjem letu je pa naraslo število članov že na 77. Društvo je pristopilo k Učiteljski tiskarni kot zadrudni član, za Zavezin sklad je pa darovalo 50 kron.

Ko se je z odobravanjem sprejelo blagajnikovo poročilo, se je nasvetovalo, naj društvo deluje za centralizacijo šolstva v Jugoslaviji, in sicer: naj bi se to izvršilo v obliki primernega okvirnega zakona. Ko so se sprejeli še nekateri drugi predlogi, ki se tičejo aprovizacije in sestave mestnega šolskega sveta, nam je podal tov. G a n g l osnutek novega šolskega zakona, ki je prisotnim jako ugajal. V odbor so bili izvoljeni: Jakob Dimnik, predsednik; Vita Zupančičeva, namestnica; Josip Ambrožič, tajnik; Friderik Repovš, blagajnik; odborniki: Anton Likozar, Fran Skulj in Josip Tratar.

+ Učiteljsko društvo za radovljiški okraj ima svoj II. sestanek v četrtek, 27. svečana, ob treh popoldne v šolskem poslojnu na Koroški Beli. — Tajnik.

+ Slovenjebistriško učiteljsko društvo je imelo svoj glavni zbor v nedeljo, dne 9. svečna t. l., v Slov. Bistrici. Predsednik Jos. Sabati je pozdravil lepo število navzočih, ter v svojem govoru naglašal, da se to zborovanje vrši prvič v svobodni državi, ki smo jo dosegli mnogo preje in mnogo lepšo in močnejšo, kot smo jo kdaj domnevali. — Sicer je ravno učiteljstvo že davno visoko dvigalo prapor Jugoslovianstva; ravno mi napredni učitelji smo bili med prvimi, ki smo tudi na zunaj kazali svoje jugoslovansko lice. — Govornik se spominja številnih lepih in veličastnih Zavezinih zborovanj, na katerih so se kovali lepi načrti za srečnejšo

bodočnost jugoslovanskega naroda; a gradilo se je na njih le kulturno edinstvo Jugoslovanov; na političko enotnost in samostojnost se ni mislilo, izvzemši nekatere smeje mlade politike, ki se jih pa je smatralo zaradi tega za fantaste. A danes so njih prorokovanja uresničena. Nadalje omenja našo zaslužnost v temnih 4 letih vojne, kjer smo pod nevzdržnim pritiskom morali opravljati dela, pri katerih smo čestokrat zardevali. To so bili kruti dnevi za nas, težki in žalostni; v njih se zrcali naše najgloblje ponižanje.

Izvezto malo nečastnih izjem, pa učiteljstvo vendar lahko trdi, da je izšlo iz svetovne vojne ne o m a d e z e v a n o, medtem ko je večina drugih stanov obogetela in si polnila skrinje z bankovci, je mnogokateri izmed nas stradal, hodil v oguljeni obleki in zlezal v dolgove. A vse to pa nam ljubavi do dela ni vzelo. Z mladeniškim ognjem in velikim požrtvovaljem stoji neomahljivo danes učiteljstvo ob narodnem vstajenju in prerojenju pri svojem kulturnem delu. — Veseli ga, pravi nadalje, da Narodna vlada tudi upošteva velik kulturni pomen našega dela ter ga primerno nagraduje. Ko predsednik pozdravi še navzoče tovariše, ki so bili zaradi krute vojne odtrgani svojemu poklicu, ter se spomni še onih, ki so morali položiti svojo mlado in upolno življenje na krvni oltar tujcev, otvori zborovanje. — Tajnica prečita zadnji zapisnik; nato se zasliši poročilo o delovanju društva v minulem letu 1918 in ono o delegacijskem zborovanju Zaveze v Ljubljani dne 4. septembra 1918. — Blagajničarka poroča glede gnotnega stanja društva. Vsa poročila se odobruje vzamejo na znanje. Pogovori se nadalje še zadeva o pobiranju za učiteljski podporni vojni sklad ter tozadevno primerno določa. — Zborovanje se konča s tem, da se poveri vodstvo društva za leto 1919 spet staremu odboru brez vsake izpremembe. — Na to se podajo vsi zborovalci v Narodni dom k predavanju, ki ga je imel pesnik Fran Albrecht o Ivanu Cankarju. — Predavatelj nam je očrtal Cankarjev duševni razvoj, kakor se nam javlja v njegovih delih od začetniške »Ero t i k e« do labodnice njegovega življenja »P o d o b i z s a n j a«. Pokazal nam je smeri, v katerih se je gibal pisatelj duh, analiziral nam njegovo satiro in Cankarja-bojevnika ter podal iz črno sliko njegove borbe z družbo, govoreč o razdoru med zunanjim svetom in duševnostjo, o tem tragičnem konfliktu v življenju slehernega umetnika. Na podlagi filozofskih dedukcij nam je osvetlil Cankarjevo veliko osebnost, pomen njegov v naši književnosti, njega razmerje do svetovnega slovstva in lepoto njegovih del. Globoko zasnovano predavanje je dobilo v nas pazne poslušalce.

Petje je zaključilo ta naš lepo uspeši sestanek. — ti.

+ **Ptujsko učiteljsko društvo** je zborovalo dne 6. februarja ob jako dobri udeležbi. Pogrešamo le še malo tovarišev in tovarišic v naši organizaciji. Vsi ti so vabljeni, da čimprej izpolnijo naše število. Zborovanje je bilo prav živahno, sodelovanje pri debatah in predlogih mnogoštevilo. Predavanje tov. Rozbauda »Iz spominov jugoslovanskega legionarja« je, žal, moralo izostati, ker ni bilo pričakovanih skioptičkih slik. Odškoduje nas zato prihodnje zborovanje, ki nam prinese kot dve aktualni predavanji: izostalo tov. Rozbauda in predavanje tov. Karbaša »Kako poučujem zgodovino v sedanjih časih?«.

Tov. Dulerjerva nam je poročala o ustanovitvi podružnice ženskega društva v Ptujju in nam razlagala pomen društva s takim uspehom, da je večina navzočih pristopila k društvu bodisi kot članica ali kot podpornik.

Iz sprejetih predlogov je posneti, da ima učiteljstvo ptujskega okraja sledeče težnje:

1. da se izboljša mladim, zlasti od vajakov prišlim učiteljem gnotni položaj;

2. da bi se štela učiteljem vojakom vojna leta dvojno;

3. da odpravi Jugoslavija poletno oproščanje učencev,

4. da nas pošlje višji šolski svet v počitnicah v Zagreb ali Belgrad učiti se srbohrvatskega jezika. Akademična menza bi nas možno prehranjevala in dijaška stanovanja bi nas lahko vzela pod streho. (Za sedaj zaprosimo profesorja-strokovnjaka za predavanje, ki nam označi način, kako se samouko pripravljamo na tečaj.)

S temi svojimi težnjami se obrnemo do Zaveze, da jim izposluje izpolnitev.

Po zborovanju smo volili zastopnika v okrajni šolski svet. Izid volitve je bil zaupnica dosedanjemu zastopniku tov. Klemenčiču. Izmed 48 glasov jih je prejel 47.

Prihodnje zborovanje je dne 6. marca ob 11. uri dop. Od 10. do 11. ure je pod vodstvom tov. Šerone pevska vaja.

Kronika.

= **Sklicanje narodnega predstavnštva v Belgradu.** Ministrstvo za pravno ustavotvorne skupščine in iznačenje zakonov kraljestva SHS je sporočilo deželni vladi v Ljubljani z odlokom št. 86 z dne 14. februarja, da je ministrski svet sklenil na svoji seji dne 14. februarja narodno predstavnštvo sklicati na 1. marca 1919. Zasedanje bo v Belgradu. Vlada je storila vse, da odpravi obstoječe težkoče, in je upati, da se bo to posrečilo do sestanka narodnega predstavnštva. Velike ovire so le še zaradi stanovanj, oziroma prenočevanja. Skrbelo se pa bo, da bodo sobe na razpolago. Priporočljivo pa je, da vzamejo gospodje poslanci s seboj najnujnejše posteljno perilo in odejo. Sovražnik je namreč popolnoma oplenil naše glavno mesto.

= **Ministrski podpredsednik dr. Korošec za našo dečo.** Iz Belgrada poročajo z dne 15. t. m.: Pod predsedstvom ministrskega podpredsednika dr. Korošca so se začele danes v Belgradu konference za priredbo načrta o državni zaščiti dece. Konference se udeležujejo razni oddelni načelniki ministrstev in zastopniki deželnih vlad hrvatske, dalmatinske, bosenske in člani uprave društva za zaščito jugoslovenske dece.

= **Ustanovitev nižje rudarske šole v Ljubljani.** Na sedanjem ozemlju Slovenije je zaposlenih v rudnikih nad 200 rudniških paznikov, ki morajo skrbeti v prvi vrsti za varstvo delavcev. Ti pazniki so se vzgajali doslej v nižjih rudarskih šolah v Celovcu in Ljubnem na Štajerskem; vstop v in obovani šoli je bil Slovcem jako otežkočen. Zato je na vsem jugoslovanskem ozemlju, zlasti v Bosni, mnogo tujerodnih rudniških paznikov. Imenovani šoli sta bili med vojno zaprti, nekaj nemških paznikov so odslovili; posledica je silno pomanjkanje rudniških paznikov. Deželna vlada je sklenila, da se ustanovi s 1. oktobrom 1919 v Ljubljani nižja rudarska šola, obstoječa iz pripravljalega tečaja, ki se otvori letos, in iz strokovnega tečaja za rudarstvo, ki se otvori čez eno leto. Za ravnateljca se imenuje predstojnik velenjskega premogovnika inženir Jaroslav Pizák in se mu naroči, da sestavi podrobno učni načrt in proračun stroškov. — Ta šola bo prva te vrste v Jugoslaviji, ki jo bodo obiskovali gotovo tudi Srbi in Hrvati.

= **Protest »Slovenske Matice« proti Italijanom, ki so nasilno zasedli slovensko ozemlje.** Odbor »Slovenske Matice« v Ljubljani kot reprezentant prve slovenske kulturne institucije odločno ugovarja proti zasedanju naših pokrajin, ki niso bile nikoli laške.

= **Šulferajnske in nemške šole — razpuščene.** Iz Maribora nam poročajo z dne 18. t. m.: Z ozirom na dokazano dejstvo, da so imele šulferajnske in nemške šole le malo nemških otrok, marveč so v prvi vrsti potujčevalo slovensko dečo, je okrajni šolski svet na prvi svoji seji soglasno sklenil, da te šole razpusti, nemško učiteljstvo odstavi in ga nadomesti s slovenskim učiteljstvom.

= **Ponemčevanje.** Iz Maribora nam pišejo: Štetje na nemških oziroma šulferajnskih šolah je pokazalo, kako malo nemških otrok je obiskovalo te šole in koliko pretežno večino slovenskih otrok so ponemčevali. Štetje v Zlatnjem vrhu pri Čmureku je odkrilo, da je bilo od 220 vsolanih otrok samo 40 nemških. Vsi drugi so bili Slovenci.

= **Šolstvo na Goriškem.** Poročajo nam: Več mesecev šole na Goriškem sploh niso bile odprte. V Trstu in v Gorici še danes nimajo slovenski otroci nobenega pouka. Po kmetih tuptam poučujejo v slovensčini, velik del šol je še vedno zaprt. Italijani poizkušajo uvesti italijansko poučevanje, čemur se ljudstvo v vsi silo upira. Cesar ne dosežejo s silo, izkušajo doseči s sleparstvom. Po vaseh prirejšjo tečaje za italijanščino, obiskovalcem nudijo slaščice, hrane in raznovrstnih priboljškov; na drugi strani terorizirajo starše. To delajo v Nabrežini, Avbrnu na Krasu in drugod. V nekaterih vaseh morajo učitelji poučevati italijanščino kot obvezen predmet. V Dornbergu so zasedli šolo, na katere pročujejo se blišči sedaj napis »Scuola elementare«. V šoli naj bi poučevali v italijanščini, toda pouk se ne vrši, ker nihče ne prihaja v šolo. Pred šolskim vhodom stoji dan na dan straža z nasajenim bodalom. Tudi šola v Prvačini je zaprta, ravno tako drugod. Da pridobe šolsko dečo na svojo stran, se Italijani poslužujejo vsakega sredstva. Opaža se, da postopajo sedaj v vseh krajih po sledeči metodi: Otroke čakajo vojaki pred šolskim poslopjem, po končanem pouku jih zberejo v skupine, odvedejo v kuhinje in jih tam nasitijo, pri tem pa jih učijo italijanščino in silijo vzklikati: »Evlva l' Italia!« — V resnici: lepa je kultura italijanskega imperializma!

= **Preklie izključenja nenemških dijakov z dunajskih visokih šol.** Z Dunaja poročajo z dne 16. februarja: Zastopniki nenemških dijakov so se zglasili v petek drugič pri državnem kancelarju dr. Rennerju, ki jim je podal naslednjo izjavo: Izključitev nenemških dijakov z dunajskih visokih šol je že preključena. Rektorati posameznih visokih šol so že dobili tozadevna navodila. Tudi izključitev jugoslovanskih dijakov zaradi dogodkov v Mariboru se je izpremenila v toliko, da so slovenski dijaki izključeni samo za tekoči semester in da se lahko vpjšejo zopet v prihodnjem semestru. Ustanovil se bo po visokih šolah poseben dijaški odsek v te svrhe. Da se odpomore pomanjkanju učnih oseb, se bodo nastavljali novi profesorji. Ker so sedanji prostori posameznih visokih šol že premajhni, se bodo v učne svrhe priredila ravna javna poslopja. Iz krogov visokošolskih profesorjev se je zvedlo, da je dal iniciativo za izključitev nenemških, zlasti pa jugoslovanskih dijakov predstojnik visokošolske pisarne dr. pl. Blumauer Monteneve.

= **Novo hrvatsko učiteljske.** V Čakovcu otvorijo dne 1. marca t. l. hrvatsko učiteljske.

= **Slikarska šola v Osijeku.** Akademični slikar Slavko Tomerlin otvori 15. februarja t. l. v Osijeku slikarsko šolo. V ta namen mu je odstopil klub hrvatskih pisateljev v Osijeku eno dvorano ljudske šole v Lovački ulici.

= **Odlikovanje.** Znani italijanski pesnik Gabriele d'Annunzio je imenovan za častnega doktorja rimskega vseučilišča.

= **Nemški časopisi v latinici.** Iz Haaga poročajo: V nemškem področju, ki so ga zasedli Belgijci, morajo odslej izhajati vsi nemški časopisi v latinici.

Polemika.

Četrtič »razpisane službe«.

Ni mi žal danes in mi ne bo nikoli posej, da sem kdaj pisal uredniku »Učit. Tovarisa« in mu pojalnil krivico, ki se je delala — in se še dela neprestano — našemu učiteljstvu iz okupiranega ozemlja z razpisi služb iz vse neokupirane Slovenije v stalno nameščenje. In zakaj?

Tovariši in tovarišice! Nisem vrgel tega spornega jabolka med vas, ker mislite, da je begunsko življenje nekaj »dolge far niente«! O, nikakor ne! Povod temu je sklep, izvršen na seji viš. šol. sveta dne 17. januarja 1919 in ki je bil objavljen v 4. številki tega lista: »Glede razpisa praznih učiteljskih mest se sklene z ozirom na zasedenje logaškega in postojanskega šol. okraja počakati, da se bo lahko udeležilo razpisa vse učiteljstvo.« Na drugi strani so pa razpisi služb v stalno nameščenje iz neokupirane Slovenije, tedaj tudi iz koroške in štajerske Slovenije, ki sem jih čital v »Uradnih listih« in »Učit. Tov.« (Oprostite, vd. dopisnik 6 štev. »Učit. Tov.«, da ne poznam več koroške in štajerske, čeprav sta pred skoro štirimi meseci še eksistirali!) Zakaj se ne bi prav tako, kakor v kranjski Sloveniji počakalo z razpisi služb v stalno nameščenje tudi v koroški in štajerski in v ostali neokupirani Sloveniji? Zakaj naj bo to le za kranjsko Slovenijo pravilno? Ali ne izzveni to nekam tako-le: Učiteljstvo, kolikor te je toli srečnega, da si svobodno in te ne tlačijo italijanski imperijalizem, kompetiraj sedaj, ko se ti ni treba bati konkurence in konkuriraj pozneje po ratificiranem miru, ko bodo razpisane službe v »Juljski Benečiji«, z učiteljstvom, o katerem piše ta list v 6. številki, da je pouk v italijanščini povsod brezpogojno odklonilo, da je tolika zavednost ob silovitem pritisku obudovanja vredna in da ne smemo nikoli izgubiti takih ljudi! O katerem piše dalje — prav ista številka — da se stavi — kar je beguncev — višjemu šolskemu svetu na razpolago v začasno nameščenje v Sloveniji. — Mar naj to učiteljstvo onstran in tostran demarkacijske črte trpi eno krivico več, zadano iz lastnih vrst? Iz lastnih vrst! — Joj, to boli!... In ta tretjina učiteljstva naj bi bila brezpravna? Nikjer in nikdar ne! — Krivico, ki je nista popravila dopisnika niti v 6. in niti 7. številki tega lista, bodo izkušali popraviti naši zastopniki na prihodnji seji višjega šol. sveta. Obljubil nam je tovariš-urednik sam in poznamo ga predobro, da nas ne vara!

Tečaj za srbohrvaščino.

Sedma številka »Učit. Tovarisa« prinaša pod tem naslovom: »Kakor čitamo v peti številki »Učit. Tovarisa«, so pričeli tekočega meseca tečaj za priučitev srbohrvaščine in je obisk teh tečajev za ljubljansko učiteljstvo celo obvezen.« In vprašuje: »Kako bo pa z nami, ki služujemo na deželi?« Dalje piše: »Ker je treba gledati, da se priučit srbohrvaščine kolikor mogoče mnogo učiteljev, bi bilo dobro, da se priredi tak tečaj tudi za učitelje na

deželi. Sedaj to ni mogoče, pač pa o velikih počitnicah v Ljubljani. Zdi se mi, da je tovariš, ki piše te stavke, Ljubljanečan, službujoč kje na kmetih. Ne rečem, da bi nam v počitnicah manjkalo stanovanj v Ljubljani. Ali eno je, da trpi mesto pomanjkanje na živilih. In v Ljubljano bi moralo učiteljstvo stradati? — Če je že tako, da moramo stradati, stradajmo rajši v Srbiji! Naj učiteljstvo združi s tem teoretičnim tečajem potovanje po Srbiji, da ima priliko izobraziti se ne samo teoretično, ampak tudi praktično. — Kaj pa nešteto drugih duševnih užtkov, ki bi jih imelo učiteljstvo poleg vsega tega?

Naročajte in širite naš list.

Iz Jugoslavije.

= **Naredbo o novih prejemkih učiteljstva** priobčujemo v današnji številki. Naredba je po veliki večini delo gospoda referenta dr. Fr. Skaberneta, ki se je s posebno vnemo lotil naloge in jo izvršil na podlagi bogatih svojih izkušenj. Ne uganjamo nobenega osebnega kulta, ako to resnico javno poudarjamo. Kolika razlika med prej in sedaj, ko sedi v tako važnem uradu učiteljstvu naklonjen mož.

= **Višji šolski svet.** Prihodnja seja višjega šolskega sveta bo v četrtek, dne 27. t. m.

= **Učiteljski srbohrvatski tečaji v Ljubljani** so začeli z rednim delovanjem v sredo, dne 19. t. m.

= **»Sveta vojska.«** Deželna vlada je dovolila protialkoholni zvezi »Sveta vojska« kredita letnih 7000 K v pokritje režijskih stroškov. V odboru bodo poslej zastopane vse tri slovenske stranke. Deželna vlada prevzame protektorat nad to organizacijo.

= **Šolske in osebne vesti.** Višji šolski svet v Ljubljani je izpremenil v Celju: A. mestno nemško deško petrazrednico s 5 vzporednicami v petrazrednico s temeljnimi slovenskimi razredi in s štirimi vzporednicami; B. mestno nemško dekliško petrazrednico v petrazrednico s temeljnimi razredi in s štirimi nemškimi vzporednicami; C. nemško deško meščansko šolo v meščansko šolo s temeljnimi slovenskimi razredi in z nemškimi vzporednicami; C. nemško dekliško meščansko šolo v meščansko šolo s temeljnimi slovenskimi razredi in z nemškimi vzporednicami. Pri tej priliki se odstavljajo od službe: A. Na mestni deški petrazrednici: 1. Leder Fr., nadučitelj; 2. Porsche Ferdinand, učitelj; 3. Griendl Jožef, učitelj; 4. Lobenwein Maks, učitelj; 5. Jansky Artur, učitelj. — B. Na mestni dekliški petrazrednici: 6. Groller Benedikt, nadučitelj; 7. Globotschnig Zofija, učiteljica; 8. Kremmer Hermina, učiteljica; 10. Ureutz Augusta, učiteljica. — C. Na deški meščanski šoli: 11. Eberhardt Karel, ravnatelj; 12. Baumgart Leo, strokovni učitelj. — C. Na dekliški meščanski šoli: 13. Prascak Otmar, ravnatelj; 14. Prenschaek Melanija, strokovna učiteljica; 15. Wendler Alfred, strokovni učitelj. — Začasno se nameščajo v Celju: A. Na mestni deški petrazrednici: 16. Bizjak Josip, nadučitelj na šoli v Bočni, za nadučitelja; 17. Wudler Maks, učitelj na okoliški šoli na Laškem, za učitelja; 18. Drnovšek Fran, učitelj v Sevnici, za učitelja; 19. Pestevšek Rihard, učitelj na Vranskem, za učitelja; 20. Roza Knezova, začasna učiteljica pri Sv. Bolfanku na Kog. zdaj v Celju, za učiteljico; 22. Olga Širca, začasna učiteljica v St. Petru v Sav. dolini. — B. Na mestni dekliški petrazrednici: 24. Barbara Zupankova, učiteljica v Teharjih, za učiteljico; 25. Ema Lilekova, učiteljica v Gotovljah, za učiteljico; 26. Frančiška Levstikova, učiteljica v St. Jurju ob Taboru, za učiteljico; 27. Jospina Bizjakova, učiteljica v Bočni, za učiteljico; 28. Frančiška Pristovškova, učiteljica v St. Janžu na Vinski gori, za učiteljico; 29. Marja Pučeva, učiteljica v Smartnem na Paki, za učiteljico. — C. Na deški meščanski šoli: 30. Serajnik Beno, ravnatelj na meščanski šoli v Zalcu, za ravnatelja; 31. Silih Gustav, učitelj v St. Pavlu pri Preboldu, za strokovnega učitelja; 32. Hribernik Franc, učitelj v Mozirju, za začasnega strokovnega učitelja; 33. Kranjc Franc, učitelj na celjski okoliški šoli, za začasnega strokovnega učitelja. — C. Na dekliški meščanski šoli: 34. Brinar Josip, ravnatelj meščanske šole v Postojni, za ravnatelja; 35. Ana Zupančičeva, učiteljica v Brucku ob Muri, za strokovno učiteljico; 36. Mila Plohova, strokovna učiteljica na Dunaju, II. Vorganstrasse Nr. 132/24, za strokovno učiteljico; 37. Sentjurc Ferdinand, učitelj na celjski okoliški šoli, za strokovnega učitelja; 38. Voyk Milan, voditelj mestne šole Gropada v Trstu, zdaj v Klanju pri Kranju, za začasnega strokovnega učitelja; 39. Eliza Proftova, učiteljica v Celju, za strokovno učiteljico. — Višji šolski svet v Ljubljani je odslovil od službe Franca